

Шифр «Антропонімія»

***ЛЕКСИЧНА БАЗА ПРИЗВИЩ ЖИТЕЛІВ
КІВЕРЦІВСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ***

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПРИЗВИЩА, ПОХІДНІ ВІД ВЛАСНИХ ІМЕН ЛЮДЕЙ.....	7
1.1. Прізвища, співвідносні з іменами та їхніми варіантами.....	7
1.2. Прізвища, утворені від імен за допомогою патронімних і присвійних суфіксів.....	11
РОЗДІЛ 2. ПРИЗВИЩА, ЩО ВКАЗУЮТЬ НА ПОХОДЖЕННЯ АБО МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ ОСНОВОПОЛОЖНИКА РОДУ.....	15
2.1. Прізвища, які загально вказують на походження і місце проживання....	15
2.2. Прізвища, які вказують на конкретний населений пункт	17
РОЗДІЛ 3. ПРИЗВИЩА, ЩО ВКАЗУЮТЬ НА СОЦІАЛЬНУ НАЛЕЖНІСТЬ АБО РІД ЗАНЯТТЯ ПЕРШОНОСІЇВ.....	18
3.1. Прізвища, що вказують на класове розшарування суспільства.....	18
3.2. Прізвища, мотивовані назвами роду заняття чи професії.....	20
РОЗДІЛ 4. ПРИЗВИЩА, ЯКІ ЗАСВІДЧУЮТЬ ІНДИВІДУАЛЬНІ ОЗНАКИ ПЕРШОНОСІЇВ.....	25
4.1. Прізвища, що вказують на фізичні ознаки людини.....	25
4. 2. Прізвища, що вказують на психічні властивості, поведінку або характер людини.....	27
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	33
ДОДАТКИ.....	38
1. Прізвища жителів деяких сіл Ківерцівського району.....	38
2. Тлумачний словник прізвищ жителів с. Холоневичі.....	51

ВСТУП

Система українських антропонімів охоплює офіційні (особові імена, назви по батькові, прізвища) та неофіційні іменування людей (прізвиська, псевдоніми). Увагу дослідників власні особові назви привертають уже довгий час, адже вони посідають важливе місце в житті народу.

Кожна людина має індивідуальне ім'я, яке обрали їй батьки і яким називають її в сім'ї, серед друзів, іменують співрозмовники, чий віковий чи соціальний статус не нижчий, ніж її самої. У ширшій громаді дорослу людину частіше називають на прізвище, тобто на те спадкове іменування родини, яке звичайно носить кожний її член при власному імені і яке вказує на його належність до відповідної родини [51, V]. А коли звертаються під час ділової розмови, то називають особу на її ім'я та найменування по батькові, адже цього вимагає український мовний етикет.

Як стверджує П. П. Чучка, прізвища, як і більшість власних назв, тепер уже не виражають понять: прізвище не характеризує носія, воно лише називає родину і кожного з її членів та індивідуалізує їх серед інших родин. Однак кожне прізвище має етимологічне значення. «Стаючи спадковою власною особовою назвою, слово (окрім власних особових імен) мало ще лексичне значення протягом певного часу: воно виражало семантику в тому середовищі, яке породило й використовувало цю назву [51, VI]». Вчений зазначає, що в Середньовіччі й навіть у XVI–XVIII ст. прізвищеві назви ще перекладали іншою мовою.

Перебуваючи в повній залежності від соціальної структури суспільства, прізвища пройшли тривалий шлях розвитку. На думку В. О. Горпинича, «морфемний арсенал нинішнього антропонімікону українців формувався ще в період праслов'янської спільності» [6, 12]. Довгий час особам надавали індивідуальні прізвиська, які не переходили у спадок, а лише за якимись ознаками характеризували носіїв. Усе це свідчить про те, що прізвища

виникали в живому народному мовленні і були передані від покоління до покоління часто без лексико-морфологічних змін.

П. П. Чучка зазначає, що прізвища українців – слова різної структури й давності. Одні з них мотивовані власними особовими іменами, другі – топонімами, а треті – апелятивами: назвами людей за їхньою діяльністю чи професією, за їхньою етнічною ознакою та соціальним станом тощо. А це означає, що в лексичній системі вони побутували протягом багатовікової історії, однак власне прізвищами для всіх суспільних верств населення стали тільки на межі XVIII–XIX ст. [52, 617]. Натомість М. Л. Худаш стверджує, що про українські прізвища в сучасному розумінні цього терміна можна говорити (і то умовно), починаючи з тридцятих років XIX ст., хоча ще до кінця століття в ідентифікації низів суспільства існували відхилення навіть в урядових документах [49, 97].

Термін «прізвище» в пам'ятках української мови має фіксації вже в XVI ст., однак зміст його в ту пору був дещо ширший. Його вживали як у значенні терміна *прізвище*, так і в значенні терміна *прізвисько* [43, 532]. Основний критерій зарахування особової назви до розряду прізвища є її спадковість. Другий за вагомістю – незмінність прізвища, третій – його офіційний статус. Як категорія юридична, тобто як обов'язкові спадкові родинні назви, які додаються до особового імені, прізвища виникли «у зв'язку з необхідністю впорядкувати та юридично закріпити відповідні родинні і власницько-правові відносини між громадянами [43, 532]. Прізвище – наймолодший клас українських антропонімів, однак початок їх формування, як було зазначено вище, припадає на період праслов'янської спільності.

Тому й репрезентують вони специфічну лексику, яка відображає історію населення, духовну й матеріальну культуру краю, особливості господарювання та організації громадського життя, зв'язки корінного населення із представниками етнічних груп, тобто весь матеріальний, культурний, історичний досвід суспільного середовища, в якому ця лексика виникла і функціонує [11, 5]. А отже, вивчення лексичної бази прізвищ – одне з

найважливіших завдань мовознавства, про що й свідчать численні праці з регіональної антропоніміки. Наприклад, добре вивчено антропонімію Закарпаття (П. П. Чучка [50]), Опілля (Г. Д. Панчук [30]), Західного Поділля (Н. І. Рудьова [35]), Лубенщини (Л. О. Кравченко [18]), Лемківщини (Панцьо С. Є. [29]), Уманщини (Ю. І. Блажчук [4]), Середньої Наддніпрянщини (Ю. К. Бабій [2; 3]), Нижньої Наддніпрянщини (І. І. Ільченко [13]), Верхньої Наддністрянщини (І. Д. Фаріон [45]), Дніпровського Припоріжжя (І. А. Корнієнко [17]), Центральної та Східної Донеччини (Ю. М. Новикова [26]), півдня Волинської області (Л. О. Лісова [22]), м. Нововолинська (О. В. Хвіщук [47]) та ін. регіонів. І. Д. Скорук вивчає семантико-структурні групи прізвищ жителів м. Луцька [36; 38–41].

Незважаючи на розмаїття наукових праць, прізвища деяких регіонів України ще не вивчені. Певною мірою до них належить і Волинське Полісся, адже антропонімію цього регіону мало досліджено. В окремих працях науковці висвітлюють питання лексико-семантичної, структурно-словотвірної та етимологічної характеристики прізвищ (Г. Л. Аркушин [1; 42], В. П. Шульгач [53; 54]).

В основу нашого дослідження лягла класифікаційна схема Ю. К. Редька, за якою прізвища розподілено (і проаналізовано) за такими основними джерелами творення: 1) власні особові імена; 2) назви осіб за походженням і місцем проживання; 3) назви осіб за соціальною належністю та родом заняття; 4) назви осіб за індивідуальними ознаками.

Отже, дослідження прізвищ – одне з **найактуальніших завдань** сучасного мовознавства, адже в них збережена інформація «про вірування, заняття, культуру, побут, міграції наших предків» [9, 18].

Мета дослідження – проаналізувати зафіксовані прізвища за лексико-семантичними ознаками твірних основ. Для досягнення поставленої мети у процесі дослідження потрібно було виконати такі **завдання**:

- опрацювати навчально-методичну й наукову літературу;
- систематизувати зібраний антропонімний матеріал;

- виявити особові імена, що стали джерелом творення прізвищ;
- визначити групи відіменних прізвищ за способом їх творення;
- виявити апелятиви, що стали твірними основами антропонімів і за якими визначаємо їхню допрізвищеву семантику;
- визначити лексико-семантичні групи відапелятивних прізвищ;
- укласти тлумачний словник прізвищ жителів с. Холоневичі.

Об'єкт дослідження – сучасні прізвища мешканців населених пунктів Берестяне, Бодячів, Гор'янівка, Грем'яче, Дерно, Дідичі, Жидичин, Журавичі, Прилуцьке, Сокиричі, Тростянець, Холоневичі Ківерцівського району Волинської області.

Предмет дослідження – лексико-семантичні групи засвідчених прізвищ та їх структура.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що прізвища вищезазначених населених пунктів Ківерцівського району дотепер не були об'єктом спеціального вивчення.

Мета і завдання роботи визначили вибір таких основних **методів наукового аналізу**, як описовий, порівняльно-зіставний, метод семантичного аналізу та лінгвістичні прийоми етимологічного аналізу для з'ясування допрізвищевої семантики антропонімів.

Теоретичне значення дослідження. Проаналізований антропонімний матеріал підтверджує наукову обґрунтованість і доцільність класифікації прізвищ за лексичною базою твірних основ.

Практична цінність роботи полягає в тому, що новий антропонімний матеріал доповнить різного роду словники та знайде застосування на заняттях із лексикології, діалектології, ономастики у вищих навчальних закладах.

Структурно курсова робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, списку використаної літератури, додатків.

РОЗДІЛ 1

ПРІЗВИЩА, ПОХІДНІ ВІД ВЛАСНИХ ІМЕН ЛЮДЕЙ

Прізвища – цікавий лексичний шар нашої мови. Кожне прізвище зберігає в собі історію свого роду, а всі разом вони складають історію народу.

Історія не знає такої епохи, коли б у людини не було імені. Тому, «коли виникла потреба у розрізненні людей, що мали однакові імена, а згодом у створенні постійних прізвищ, то першою базою для цього стали саме імена – переважно батька, матері або діда» [34, 9].

Відімені прізвища утворені двома способами: семантичним – без будь-яких формальних змін, та морфологічним – за допомогою власне патронімних, посесивних і деяких поліфункційних суфіксів. Переходили в розряд прізвищ імена поступово: спочатку виконували роль прізвицьк, довго існували як засіб ідентифікації та одночасно характеристики денотат, і лише пізніше перейшли в розряд прізвищ [6, 8].

На сьогодні основи відіменних прізвищ інформують про іменні уподобання наших предків та репрезентують багатство словотвірних варіантів.

1.1. Прізвища, співвідносні з іменами та їхніми варіантами

Важливим джерелом творення прізвищ є християнські імена, які увійшли в побут східних слов'ян у зв'язку з уведенням християнства, та слов'янські автохтонні імена, успадковані ще зі спільнослов'янської доби.

Прізвища лексико-семантичного способу творення похідні від імен у їх повній формі та у формі народно-розмовних варіантів. І такими іменами могли бути як рідкісні імена, так і популярні, які виконували при цьому вирізняльну функцію. Наприклад, якщо в населеному пункті мешкало багато Юхимів, то прізвища, похідні від основи цього імені, найімовірніше, мали якийсь формант, що відрізняв би за прізвищем потомків одного Юхима від іншого [34, 11].

На думку С. Є. Панцьо, переважна більшість імен, які мотивують такі прізвища, не належала до популярних, часто використовуваних, і саме це дозволяло таким іменам достатньою мірою ідентифікувати особу [29, 31].

Серед прізвищ - імен виокремлюємо такі групи:

Прізвища, співвідносні з повними особовими іменами

Адам, Веремій (< *Ієремія*), *Дем'ян, Кир'ян* (< *Кириан*), *Марко, Панас* (< *Афанасій*), *Самійло, Сидор, Супрун* (< *Софрон*), *Фірс* та його фонетичний варіант *Фурс, Франко, Яким*; а також *Герасім* – розмовний варіант імені *Герасим, Лазор – Лазар, Сах'ар – Захар* (Трійняк, 137–138). Наведені прізвища співвідносні з християнськими іменами, які давно вже адаптувалися до української мови.

Давніми слов'янськими іменами мотивовані прізвища *Богдан, Ждан, Третьак, Шостак* (і похідне *Шостачко*) у їх повних формах, засвідчених словником П. П. Чучки. П'ять інших можливих інтерпретацій лексеми *Третьак* наводить Б. Д. Грінченко (Грінченко II, 281–282).

Іменем *Третьак* давні слов'яни могли наректи третю дитину в сім'ї (відповідно *Шостак* – шосту, *Сьомак* – сьому). Про існування цих імен колись засвідчують сучасні прізвища (*Шостак, Сьомак*) та ойконіми (власні назви населених пунктів). Наприклад, населені пункти з назвою *Сьомаки* є у Волинській, Вінницькій, Житомирській та Хмельницькій областях [55, 135].

Прізвища, що збігаються з основами усічених імен

На думку Р. І. Осташа, усічені та усічено-суфіксальні імена в українській антропонімії мають фіксації з XIV–XV ст., але виконували функції прізвищевих назв лише в XVII ст. [27, 105–106].

Чоловічим християнським іменам, які пізніше стали прізвищами, властиві різні типи усічення: *афреза, апокопа, синкопа* (тобто усічення початкової, серединної або кінцевої частини). Усічені варіанти переважно закінчуються на приголосний (частіше на м'який приголосний).

Утворені за допомогою *синкопи*: *Зань* < *Зень* < *Зенон* (Редько I, 386); *Кость* < *Кость* < *Кост[янтин]* (Трійняк, 182); *Будим* < *Будим[ир]* (Чучка 2011, 87); *афери*: *Крат* < *Крат(ь)* < *[Пан]крат* (Трійняк, 284); *апокопи*: *Фень* < *Фе[офа]н* (Трійняк, 386).

Прізвища, що збігаються з основами усічено-суфіксальних імен

До цієї групи зараховуємо імена, що утворені за допомогою суфіксів від таких твірних основ, які не виступають як самостійні слова. В основі аналізованих прізвищ відображені варіанти християнських імен із суфіксами:

-н': *Гринь* < *Гри[горій]*, *Пронь* < *Про[кп]*, *Сень* < *Се[мен]*; *Гмітронь* < *Дмитронь* < *Дмитро*;

-с': *Антось* < *Анто[н]*; *Гресь* < *Гре[горій]* < *Григорій* (Трійняк, 94);

-ц-, ц': *Куць* < *[Ми]куць* < *Микула* < *Микола* (Чучка 2011, 229–230); *Луць* < *Лу[к'ян]* (Трійняк, 200); *Троць* < *Тро[хим]* (Трійняк, 365–366);

-ш: *Дорош* < *Доро[тій]*; *Ярош* < *Яро[слав]* або *Яро[мир]* (Чучка 2011, 371);

-х: *Терех* < *Тере[нтій]* (Трійняк, 358);

-хн-о: *Лахно* < *Ла[хтіон]* < *Галактіон* (Трійняк, 79–80).

Прізвища, співвідносні з нестливими або зрубілими формами імен

До цієї групи зараховуємо прізвища, якими стали різноструктурні форми імен. Під суфіксальними варіантами імен розуміємо такі, що виникли від повного чи скороченого імені або самостійного варіанта імені за допомогою суфіксів.

Формант *-к-о* – типовий спільнослов'янський суфікс із демінутивною функцією. Він активно функціонував в антропонімах ще з XII–XIII ст. [18, 56]. Чоловічі розмовні варіанти з цим формантом – важливе джерело творення прізвищ: *Вакулко* < *Вакула*; *Веремко* < *Веремій*; *Гаврилко* < *Гаврило*; *Демешко* < *Демеш* < *Дементій* (Трійняк, 102); *Євтушко* < *Євтух* (Редько I, 352); *Климко* < *Клим* < *Климентій*; *Лесько* < *Лесь* < *Олесь* < *Олександр*; *Михалко* < *Михал* <

Михайло; Мотько < Мотька < Мотя < Мотрона (Трійняк, 242); Пронько < Пронь < Прокіп (Трійняк, 304–305);

Харко < Хар[итон] або [За]хар (Трійняк, 138, 398); Янко < Ян.

Суфікс *-ик* (та його фонетичний варіант *-ік*), що став засобом для творення зменшених варіантів імен, які пізніше стали прізвищами, – типовий спільнослов'янський формант з основною демінутивною функцією. Це продуктивний у сучасній українській мові суфікс, який приєднується до основ на твердий і м'який приголосний: *Гурик < Гурій (Трійняк, 97); Іщик < Ісько < Йосип (Редько I, 419); Костючик < Костюк < Кость < Костянтин;* *Кузьмик < Кузьма; Мотрунчик < Мотрунка / Мотрунко < Мотруна; Радивонік < Радивон < Родіон (Трійняк, 313); Федік < Федь < Федір (Трійняк, 375); Хомик < Хома; Янулик < Януль < Ян (Трійняк, 415–416).*

Наш антропонімний матеріал засвідчує, що менш активні у творенні народних варіантів імен такі суфікси:

-ай: Грицай < Гриць < Григорій; Кубай < Якуб, Яків;

-ей: Васей < Вася < Василь; Семерей < Семера < Сем[ен], Сем[ерадь] [45, 279];

-ій: Федій < Федя < Федір;

-ен-я: Гриценя < Гриць < Григорій, Григор;

-ець: Климець < Клим, Лук'янець < Лук'ян;

-ечк-о: Костечко < Костянтин (Трійняк, 182);

-ок: Матяшок < Матяш < Матвій (Редько I, 668).

-очк-о: Самочко < Самко < Самойло, Самійло;

-ун': Карпунь < Карпо; Михалунь < Михал < Михайло;

-ун: Процун < Проц < Прокіп;

-ус': Маркусь < Марко; Самусь < Самійло; Федорусь < Федір; Ярмусь < Ярмолай, Єрмолай (Трійняк, 133–134);

-ух: Яцух < Яц / Яць < Яків (Трійняк, 413–414);

-ут-а: Васюта < Василь (Трійняк, 61–62); Яцута < Яц / Яць < Яків;

-уш-а: Гаркуша < Аркуша < Аркадій;

-ин-а: Петрина, Федина. Формант *-ин-а*, на думку дослідників, сягає ще праїндоевропейського походження, але характерний лише для українського антропонімного словотвору. З цим суфіксом, який первісно виконував здрібніло-зневажливу функцію, були утворені лише варіанти чоловічих імен [34, 132].

Проаналізовані суфікси насамперед засвідчують розмовні варіанти імен, які семантичним шляхом перейшли у прізвища. Деякі з них, зокрема суфікси *-ик, -ець, -ко* мають подвійну мотивацію.

1.2. Прізвища, утворені від імен за допомогою патронімних і присвійних суфіксів

Кожне прізвище як родова назва особи належить до розряду іменників. Проте за походженням і будовою, а також за морфологічними ознаками українські (та й інші слов'янські) прізвища бувають прикметникового та іменникового типу. Серед них виокремлюють первинні і вторинні прізвища. Первинні – ті, що утворені семантичним (лексико-семантичним) способом, тобто потрапили до складу прізвищ внаслідок переосмислення твірної основи. Вторинні – ті, що утворені морфологічним способом, суфіксальним.

Серед відіменних щодо походження прізвищ виокремлюємо прізвища за наявністю патронімних, присвійних та поліфункційних суфіксів, до яких належать форманти *-ик, -ець, -ко*. Прізвища з ними (наведені вище) можна кваліфікувати і як первинні (семантичні утворення), і як вторинні (морфологічні утворення з патронімними суфіксами).

Прізвища з патронімними суфіксами

-ич: *Веклич* < *Векла, Фекла* (Трійняк, 63); *Кузьмич* < *Кузьма*; *Кулинич* < *Кулина*; *Масич* < *Мася* < *Маруся* < *Марія* (Трійняк, 215), *Уляннич* < *Улян* або *Уляна*; *Хіврич* < *Хівря* < *Февронія* (Трійняк, 373); *Хомич* < *Хома*.

-евич, -ович: *Андрусевич, Вашкевич, Гаврилевич, Герасимович, Грицкевич, Давидович, Данилевич, Зінькевич, Кацевич, Карпович, Климович, Остапович,*

Пашкевич, Прокопович, Радкевич, Семенович, Степанович, Філіпович, Харкевич, Юхимович.

-ук (-'ук), -чук: Андрійчук, Артемчук, Васильчук, Ващук, Веремчук, Войтюк, Герасимчук, Гнатюк, Гринюк, Данилюк, Дацюк, Демидюк, Дем'янчук, Денисюк, Дорощук, Захарчук, Іванюк, Іллюк, Ільчук, Карп'юк, Кирилюк, Киричук, Климчук, Корнелюк, Костюк, Левчук, Лук'янчук, Луцюк, Максимчук, Максимюк, Мартинюк, Мацюк, Миколайчук, Миронюк, Мілінчук < Мілендій, Місюк, Мокійчук, Лукашук, Любчук < Любко < Любомир, Назарук, Назарчук, Остапчук, Онищук < Онисько < Онисим; Павлюк, Панасюк, Панчук, Парфенчук, Пащук < Пашко < Павло, Пилипчук, Прокопчук, Прохорук, Радюк < Радимир, Романчук, Романюк, Сергійчук, Сидорчук, Симончук, Супрунюк, Тарасюк, Трофімчук, Устимчук, Федорчук, Філіпчук, Філюк, Франчук, Харчук, Юрчук, Якимчук, Ярмолюк, Ярошук, Ярощук та ін.

Прізвище *Томащук* мотивоване польським іменем *Томаш*.

З основами жіночих імен зафіксовані такі прізвища:

Гандзюк < Гандзя < Ганна; Євчук < Єва; Малащук < Маланія, Меланія; Масюк < Мася < Маруся < Марія; Явдосюк < Явдося < Явдоха (народний варіант імені *Євдокія*).

-ак (-'ак), -чак: Андрусяк, Кресяк < *Крискент* (Трійняк, 184), Мартиняк, Марчак < *Марко*, Семенчак, Хом'як, Фещак (похідні від чоловічих імен); Мариняк < *Марина*, Прощак < *Проська < Фроська < Єфросинія*, Пінчак < *Гор[пин]а* (похідні від жіночих імен).

Успадкований з давньослов'янської епохи формант *-ак* творив особові власні назви від апелятивів і християнських імен та набув продуктивності після XIII ст. [18, 94]. Суфікс *-ак*, який спочатку виконував демінутивну функцію, з середини XVI ст. творить патроніми [45, 123].

-енк-о /-єнк-о:

1) твірна основа – повне чоловіче ім'я: *Андрієнко, Борисенко, Власенко, Захаренко, Карпенко, Кириченко, Кузьменко, Марченко, Михайленко, Мироненко, Ніколаєнко* (від російськомовного варіанта *Ніколай*), *Оникієнко* < *Оникій* (Трійняк 270), *Остапенко, Павленко, Петренко, Хоменко*;

2) твірна основа – усічене чи усічено-суфіксальне ім'я: *Боженко* (похідне від імені-комполита на зразок *Бож[идар]*, яке кваліфікується як болгарське ім'я; *Ващенко* < *Васько* < *Василь*; *Даценко* < *Даць* < *Данило*; *Ищенко* < *Ісько* < *Йосип*; *Костенко* < *Кость* < *Костянтин*; *Панченко* < *Пан(ь)ко* < *Панкрат*; *Саєнко* < *Сай* < *Ісай*; *Терещенко* < *Терешко* < *Терентій* (Трійняк, 358); *Тимченко* < *Тимко* < *Тимофій*; *Юрченко* < *Юрко* < *Юрій*; *Ярошенко* < *Ярош* < *Ярослав*; *Ященко* < *Ясько* < *Яків* (Трійняк, 413).

Божко < *Бож* (похідне від імені-комполита на зразок *Бож[идар]*).

Найдавніша письмова згадка про слов'янське ім'я *Бож* пов'язана з антським племінним вождем IV ст., якого разом із його синами та іншими 70 антськими старійшинами готський король Вінітарій розіп'яв у Північному Причорномор'ї. Ім'я *Бож* в Україні нині вже не вживане (Чучка 2011, 69).

3) твірна основа – суфіксальний варіант, похідний від повного чоловічого імені: *Іванченко* < *Іванко* < *Іван*; *Івченко* < *Івко* < *Іов* (Трійняк, 154); *Левченко* < *Левко* < *Лев*; *Павлуценко* < *Павлушко* < *Павло*.

Як стверджує С. М. Пахомова, іменування за главою сім'ї виявилось найактуальнішим способом визначення людини [31, 83–87]. І. М. Желєзняк пояснює, що основна характеристика патроніма вміщена в тих словотворчих елементах, за допомогою яких від особових імен утворені патронімні форми, а також у морфологічній структурі особових імен, від яких виникли патроніми [12, 72].

Прізвища з присвійними суфіксами

У наших матеріалах мало зафіксованих прізвищ із такими формантами:

-ів: *Гнатів, Панців* < *Панцьо* < *Пантелеймон* (Трійняк, 285); *Петрів*;

-ов / -ев, -єв: Андріянов, Васильєв, Григор'єв, Давиденков, Іванов, Кирилов, Лавров, Матвєєв, Михайлов, Нестеров, Павлов, Петров, Романов, Савінов, Степанов, Теофілов, Терехов, Терєхов < Терех < Терентій (Трійняк, 358); Федоров, Філіпов, Якимов, Яковлєв, Янков.

-ин – суфікс із патронімним значенням [12, 64], який успадкований слов'янськими мовами з індоєвропейської спільності [45, 54]: Аркушин < Аркуша < Аркадій; Гаранін < Гараня – пестлива форма імені Гарасим < Герасим; Гурін < Гура < Гурій (Трійняк, 97).

З суфіксом *-иш-ин* зафіксовано лише три прізвища, які похідні від власних назв заміжніх жінок на *-иха* [44, 26]:

Грицишин < *Грициха* < *Гриць* < *Григорій* (Трійняк, 94);

Юцишин < *Юциха* < *Юсько* < *Юхим* (Трійняк, 410);

Янчишин < *Янчиха* < *Ян* (Трійняк, 415–416).

Отже, проаналізовані прізвища репрезентують власні особові імена українців та їхні розмовні варіанти.

РОЗДІЛ 2

ПРИЗВИЩА, ЩО ВКАЗУЮТЬ НА ПОХОДЖЕННЯ АБО МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ ОСНОВОПОЛОЖНИКА РОДУ

Лексичною базою означеної групи прізвищ переважно стали етнічна належність, назви населених пунктів, назви дрібних географічних об'єктів (мікротопоніми), які служили твірною основою для ідентифікації особи.

2.1. Прізвища, які загально вказують на походження і місце проживання

Такі прізвища передусім вказують на етнічну групу, розселену на певній території. Причиною виникнення відетнонімних прізвищ є, очевидно, міграція людей з однієї етнічної території на іншу, тому найменування людей за етнічними ознаками часто застосовували до чужинців. Хоч і не завжди першоносій такого прізвиська належав до неукраїнського етносу, та частина цих прізвищ, зауважував Ю. К. Редько, все-таки вказує на справжню національну належність основоположника роду чи його предків [34, 25–26].

Як зазначає Л. О. Кравченко [20, 91–94], власні назви, похідні від назв осіб за місцем походження або проживання, були поширені й тоді, коли ще не було усталених засобів ідентифікації особи, бо саме вони виділяли їх носіїв із загалу. Базою для творення подібних антропонімів послужили географічні об'єкти, що ідентифікували особу за просторовою, характерною для конкретної місцевості ознакою, а також за місцем проживання. У зв'язку з цим прізвища зазначеного типу можна поділити на кілька підгруп, хоча часто виникають труднощі щодо встановлення їхнього походження.

Прізвища на означення національності предка

Волошин < *волошин* 'представник романських народів, частіше румун'
(ЕСУМ I, 422);

Волощук – похідне від лексеми *волох* у її етнічному значенні ‘волошин’, соціально-професійному значенні ‘гірський пастух’ або територіальному ‘буковинець’ (Чучка, 123);

Литвин (та похідні *Литвинчук*, *Литвинюк*, *Літвінцов*) < *литвин* ‘білорус’, ‘литовець’ ‘поліщук’ (ЕСУМ III, 245);

Лях < *лях* ‘поляк’ (Грінченко II, 393) або ‘католик’ (Чучка, 351);

Прус < *прус* ‘прусак, житель Пруссії’; *Шведюк* < *Швед* + *-юк* < *швед*.

Аналізуючи прізвища, Ю. К. Редько зауважував, що певна їх частина насправді вказує на національність основоположника роду, оскільки нетипова національна або етнічна належність була чіткою ідентифікацією особи в межах окремого колективу [34, 23].

Прізвища, похідні від назв племен, народностей та діалектних груп

Бесарабчук < *Бесараб* < *басараб* ‘той, хто проживав у Бесарабії’;

Гоцуляк < *Гоцул* < *гуцул* ‘той, хто проживав на території Прикарпаття’;

Мазур < *мазур* ‘поляк, який живе у Мазовії’ (ЕСУМ III, 356);

Москальов, *Москалюк* < *Москаль* < *москаль* ‘росіянин’, ‘традиційна назва для вихідця з Московії’ (Грінченко II, 123).

Прізвища, утворені від топонімних назв

Подолук < *подолук* «житель Поділля»; *Поліщук* < *поліщук* ‘житель або уродженець Полісся’ (СУМ VI, 86).

Прізвища, які загально вказують на місце, де хтось проживав

Завгородній < *загородний* (який живе за городами); *Загайний* (той, хто живе за гаєм); *Луговий* < *луговий* (той, хто живе біля луку); *Нагорний* < *нагорний* ‘той, хто живе на горі’; *Підвальний* < *підвальний* (той, хто живе під валом) (Редько II, 822); *Пограничний* < *пограничний* ‘який межує, суміжний, прилеглий’ (ВТС, 1005).

Такі прізвища, як *Новак*, *Прихода*, *Приходько*, *Переходько* первісно вказували на те, що його носій немісцевий, недавно поселився.

2.2. Прізвища, які вказують на конкретний населений пункт

Територіальна ознака – одне з найважливіших джерел ідентифікації особи та виникнення українських прізвищ. За будовою антропоніми означеної групи можуть бути двох типів: прикметникові з суфіксом *-ськ-* та іменникові з суфіксами *-ець*, *-ук*, *-чук* (або й *-ак*, *-як*).

1. Прикметникові прізвища, утворені від назв місцевості за допомогою суф. *-ськ*: *Балецький* – від ойконіма Балиця або Баличі (СУМ I, 85); *Балицький* (м. Баличі, Львівська обл.); *Білецький* (с. Білець або с. Біличі Іваничівського та Любомльського р-нів); *Білінський* (с. Білин Ковельського р-ну); *Вербицький* (с. Вербичі [36, 255]); *Вишневський* (с. Вишнів, Волинська обл.); *Грабовський* (с. Грабове, Старовижівський р-н); прізвища *Залуський*, *Зборовський*, *Корецький*, *Томашевський* утворені від ойконімів Рівненської області: с. Залужжя, с. Зборів, м. Корець, с. Томашів; *Косинський* (м. Косів, Івано-Франківська обл.); *Куликівський* (м. Куликівка, Чернігівська обл.); *Лесневський* (с. Ліснівка, Тернопільська обл.); *Лішневський* (с. Лешнів, Львівська обл.); *Овруцький* (м. Овруч, Житомирська обл.); *Полтавський* (м. Полтава); *Ровенський* (м. Рівне); *Соколовський* (с. Сокіл Рожищенського р-ну); *Сорочинський* (Сорочинці, Полтавська обл.); *Чернецький*, *Черницький* (с. Черничі, яке приєднали до м. Луцька, або с. Черник, Полтавська обл.); *Шиманський* (м. Шимани, Польща) [36, 259]; *Яворський* < с. Явора [45, 320].

2. Іменникові відойконімні прізвища: *Волинюк* < *волинюк* (житель Волині); *Островчук* (*Острів*, Волинська, Житомирська, Київська та ін. області; *Острівка*, Донецька, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська обл.); *Козинець* (с. Козинці Ковельського р-ну); *Коломієць* (м. Коломия); *Компанієць* (Компаніївка, Луганська обл.); *Майданець* (с. Майдан або с. Майдан-Липненський); *Цуманець* (с. Цумань Ківерцівського р-ну).

Отже, прізвища означеної групи – важливий об'єкт дослідження, який ще потребує подальшого всебічного вивчення.

РОЗДІЛ 3

ПРИЗВИЩА, ЩО ВКАЗУЮТЬ НА СОЦІАЛЬНУ НАЛЕЖНІСТЬ АБО РІД ЗАНЯТТЯ ПЕРШОНОСІЇВ

Джерелом виникнення таких власних особових іменувань слугували назви, що характеризували особу за професією, соціальним станом, специфікою діяльності. Більшість таких лексем вийшли зі сфери загального вжитку і функціонують лише як прізвища. Ці лексеми дають багатий матеріал для дослідження державно-адміністративного устрою та економічного життя країни (промисловості, ремесел, торгівлі, сільського господарства тощо).

Багато прізвищ цього типу – це словесні пам'ятки тим професіям і заняттям, які вже давно зникли, але залишили у своїх основах віддзеркалення широкої картини народного життя в той час, коли ці прізвища формувалися [21, 132].

Такі прізвища мають великий ступінь історичної та етнографічної інформативності, вони відтворюють побут, вірування, культуру і духовний світ українців [12, 92]. Наявні сьогодні родові прізвища могли б служити джерелом для майже повної реконструкції картини життя наших предків [21, 143].

3.1. Прізвища, що вказують на класове розшарування суспільства

До цієї групи належать прізвища, твірні основи яких указують на соціальний стан людей у минулому, адміністративні посади, вид заняття у війську тощо. Наприклад, твірна основа прізвища *Богатько* вказувала на багату людину, а прізвищ *Біда*, *Голодюк*, *Голець* < *голь* 'біднота' (Грінченко I, 306), *Голюк* < *голюк* 'гола людина' (Грінченко I, 307) – на бідну людину.

До таких прізвищ належать: *Вдовенко* (*Удовенко*) < *вдовенко* 'син вдови' (Грінченко I, 420)]; *Голощук* < *Голош* < *голош* 'гола голова' (Чучка, 151); *Сиротюк* < *Сирота* < *сирота*.

Сіряк < *сіряк* 'незаможна, неосвічена, некультурна людина з низів' (Редько I, 105).

Прізвища, що вказували на родинні стосунки, також виникали серед простого народу: *Близнюк, Приймак, Притула, Сватко, Сващенко*.

Прізвища, похідні від назв адміністративних посад

Від назв посад міської або сільської владної верхівки утворені прізвища *Войтович, Войтюк* < *Війт* < *війт* ‘в давній Україні голова міської громади і колегії суддів в українському суді, сільський староста’ (Грінченко I, 236), ‘керівник місцевого (міського чи сільського) управління або самоврядування в середньовічній Німеччині, Литовському князівстві, Польщі та Україні’ (в XV–XVIII ст. (СУМ I, 670).

Прізвище *Воєвода* зберігає таку інформацію: 1) *воєвода* – у Давній Русі та інших слов’янських державах – вождь, полководець, а також правитель міста, округу в XVI–XVIII ст.; 2) у Польщі – голова воєводства (СУМ I, 723).

Прізвище *Комісар* мотивоване апелятивом *комісар*, який може бути вживаний у значенні: 1) посадова особа, наділена урядом особливими повноваженнями; 2) за кордоном і в Росії XVIII – початку XX ст. – урядовець, що виконував поліцейні функції; 3) під час Французької буржуазної революції кінця XVIII ст. – уповноважений Національного конвенту, якого направляли з дорученнями в департаменти або війська (СУМ IV, 246–247).

Характерно, що прізвища відтворюють назви представників державного управління, які були типові для XVII–XVIII ст., тобто для періоду формування і закріплення більшості українських прізвищ [34, 38].

Прізвища, похідні від назв військових професій та занять

До цієї групи належать прізвища, що відображають організацію українських козацьких військ: *Гетьман* < *гетьман* ‘гетьман в XVI ст. – виборний ватажок козацького війська Запорізької Січі, з XVII ст. до 1764 р. – начальник козацького війська та верховний правитель України’ (СУМ II, 58); *Сердюк* < *сердюк* ‘охоронець при гетьмані’ (Грінченко IV, 115); *Сотников* < *Сотнік* < *сотник* ‘особа, яка очолювала сотню’ (ВТС, 1163).

Пушкар < *пушкар* ‘майстер, який виготовляв і обслуговував гармати, гармаш; артилерист, гарматник’ (ВТС, 1007).

Майорів < *майор* ‘офіцерське звання в армії, а також особа, що має це звання’ (СУМ IV, 599); *Москаленко* та *Москальов* < *Москаль* < *москаль* ‘великорос. солдат’ (Грінченко II, 447).

3.2. Прізвища, виникнення яких пов’язане з економічним життям країни

Джерелом походження аналізованих прізвищ стали апелювативні назви на позначення осіб за професією, посадою чи родом заняття. Як зазначав Ю. К. Редько, прізвиська, що «утворені від назви професії, легко передавалися нащадкам і ставали родовими прізвищами, бо ж і сама професія часто переходила з покоління в покоління» [34, 34]. Ймовірно, назви осіб за родом діяльності «мали високий ступінь індивідуалізації, бо не так уже й багато в одному населеному пункті було представників певної професії» [33, 232].

Отже, прізвища цієї групи передусім відображають економічне життя країни в усіх його проявах.

1. Промисловість і ремесло

Назви осіб, пов’язаних з обробкою волокна, ткацтвом, пошиттям одягу та виготовленням взуття:

Дергай < *Дергай* < діал. *дергати* ‘обробляти волокно перед прядінням спеціальною щіткою’ (Аркушин I, 126);

Кравець < *крavecь* ‘фахівець із пошиття одягу’ (ВТС, 460);

Прядун < *Прядун* < *прядун* ‘прядильник’ (СУМ VIII, 301);

Ткач (і похідні *Ткаченко*, *Ткачук*) < *ткач* ‘робітник, майстер, який виготовляє тканини на ткацькому верстаті’ (ВТС, 1251), ‘фахівець ткання’ (Грінченко IV, 268);

Шаповал < *Шаповал* < *шаповал* ‘майстер, який виготовляє з вовни шапки способом валяння’ (ВТС, 1389), ‘той, хто виробляє шерстяні шапки’ (Грінченко IV, 485);

Швець (*Шевченко, Шевчик, Шевчук*) < *швець* ‘чоботар’ (Грінченко IV, 490), ‘майстер, що шиє і лагодить взуття’ (ВТС, 1393).

Назви ремісників, які обробляли шкіру та хутра

Гарбар (*Гарбарчук*) < *Гарбар* < *гарбар* ‘кушнір’ (ЕСУМ I, 471); *Кушнір* (*Кушнірчук*) < *кушнір* ‘той, хто вичиняє хутро’ (Грінченко II, 336), ‘фахівець, що вичиняє хутро зі шкіри та шиє хутряні вироби’ (ВТС, 476);

Назви ремісників, пов'язаних з обробкою дерева та виготовленням виробів із нього

Бондар (і похідні *Бондарев, Бондарчук*) < *бондар* ‘майстер, ремісник, що виробляє діжки, бодні, дерев'яні відра і т. ін.’ (Грінченко I, 216);

Колодій < *Колодій* < *колодій* ‘колісник’ (СУМ IV, 228);

Мажар < *Мажар* < *мажар* ‘виробник маж’ (чумацьких возів);

Столярук, Столярчук < *столяр* ‘робітник, фахівець, що займається обробкою дерева і виготовленням виробів із нього’ (ВТС, 1199);

Теслюк < *Тесля* < *тесля* ‘робітник, що займається грубою обробкою деревини, спорудженням дерев'яних будов, виготовленням простих дерев'яних меблів’ (ВТС, 1243).

Назви осіб, пов'язаних із виробництвом продуктів харчування та їх продажем

Мірошниченко < *мірошник* ‘власник млина, той, хто працює в млині, мельник’ (СУМ IV, 747);

Молочник < *молочник* ‘молочар, той, хто торгує молоком і молочними продуктами’ (ВТС, 538);

Олійник < *олійник* ‘той, хто виготовляє олію’ (Грінченко IV, 52); ‘той, хто виготовляє або продає олію; власник олійниці’ (СУМ V, 689);

Пекар < *пекар* ‘робітник, який випікає хлібні вироби’ (СУМ VI, 110).

Назви ремісників, пов'язаних з обробкою різних речовин, матеріалів та виготовленням із них предметів побуту

Бутляр < *бутляр* (< *бутля* ‘сулія, пляшка’) – назва робітника на склозаводі, де виробляють бутлі (Редько I, 119); *Коберник* < *коберник* ‘коверник, килимник’ (ЕСУМ II, 482); *Линник* < *линник* ‘мотузник, канатник’ (Редько I, 597).

Назви ремісників, що обробляли метали

Гамерник < *Гамерник* < *гамарник* ‘той, хто працює в гамарній установі, тобто металоплавильній’ (Грінченко I, 269–270); *Ковальчук*, *Ковалюк* < *Коваль* < *коваль* ‘майстер, що куванням обробляє метал, виготовляє металеві предмети’ (СУМ IV, 213); *Ковшар* < *ковшар* ‘той, хто виготовляв ковші’; *Котляр* < *котляр* ‘той, хто виготовляв котли’.

Назви осіб, пов'язаних із видобуванням корисних копалин, речовин, необхідних для людини

Воскобойник < *Воскобойник* < *воскобойник*, *воскобійник* ‘той, хто добуває віск із вощини’ (СУМ I, 743); *Гончар*, *Гончарук* < *гончар* ‘майстер, який виготовляє посуд та інші вироби з глини’ (ВТС, 191); *Горщар* < *горщар* ‘майстер, що виготовляє горщики’ (Чучка, 156); *Дехтяр* (та похідні *Дехтярук*, *Дехтярчук*) < *дьогтяр* ‘той, хто гнав дьоготь’ (СУМ II, 451); *Зварич* < *зварич* ‘солевар’ [45, 195]; *Здун* < *здун* ‘гончар’ (Аркушин I, 178); *Рудник* < *рудник* ‘рудокоп’ (ВТС, 1089).

Назви осіб, пов'язаних із будівництвом

Гонтар, *Гонтарук* < *гонтар* ‘той, хто виготовляє гонт; той, хто покриває дах гонтом’ (Грінченко I, 308); *Муляр* < *муляр* ‘майстер мурування’ (Редько I, 716).

2. Сільське господарство

Назви осіб, що доглядали свійських тварин: *Бовгиря* < *бовгиря* ‘пастух’ (Чучка, 53); *Гайда* < *гайда* ‘гірський пастух’ (Чучка, 132); *Будник* < *Будник*

< *будник* 'працівник на поташному заводі' (Грінченко I, 106); *Козярчук* < *Козяр* < *козяр* 'той, хто доглядав кіз'; *Чабан* < *Чабан* < *чабан* 'пастух овець' 'вівчар'; *Чередник* < *чередник* 'той, хто випасав череду'.

Назви осіб за роботою в сільському господарстві

Грабарчук < *Грабар* < *грабар* 'землекоп' (Грінченко I, 320); *Огородник* < *огород* (український відповідник *горód*), тобто *огородник* 'той, хто працює на городі і вирощує городину'.

Прізвище *Клепач* вказувало на такий вид заняття, як клепання коси та інших знарядь праці, необхідних у сільському господарстві.

Тютюнник < *тютюнник* 'той, хто працює на тютюнових плантаціях' (Грінченко IV, 300).

3. Лісове господарство, мисливство, рибальство, бджільництво: *Бортник*, *Бортнік* < *бортник* 'лісовий бджоляр' (СУМ, I, 22), *Лісник*, *Пасічник* < *пасічник* 'той, хто розводить бджіл, працює на пасіці, бджоляр' (ВТС, 709), *Стрільчук*. На заняття чи захоплення першоносія рибальством свідчать прізвища *Рибак*, *Рибачук*.

4. Торгівля: *Качмар* < *корчмар* 'власник корчми, шинкар' (Чучка, 298); *Крамар* < *крамар* 'крамник'; 'торговець'; 'купець' (Грінченко II, 298); 'торгівець, гендляр' (Редько I, 533), 'людина, яка торгувала у власній крамниці' [15, 51]; *Чумак* < *чумак* 'торговець рибою, сіллю, привезеною з Криму' (Чучка, 804), 'візник і торговець, який перевозив на волах хліб, сіль, рибу та інші товари для продажу' (ВТС, 1385).

5. Служба при дворі: *Кухарчук* < *кухар* 'повар' або < *кухарчук* 'учень, помічник повара'; *Конюх* < *конюх* 'той, хто доглядає коней' (СУМ IV, 276); *Челядин* < *челядин* 'челядник, дворова людина, що жила і працювала в поміщицькій садибі, панська прислуга' (Редько II, 1158). *Кучер* (і похідне *Кучерук*) < *кучер* 'візник' (ЕСУМ III, 167). У давнину кучером на західний манер називали візників, тобто людей, які правлять кінним екіпажем.

Форманюк < *Фурман* < *фурман* 'візник' (Чучка, 582).

6. Організація праці на панщині: *Гайовий* < *гайовий* ‘лісовий сторож’ (Грінченко I, 266), ‘наглядач за роботами в гаю’, *Гуменюк* < *гуменний* ‘прикажчик, що організовував роботу на панському току’ (СУМ II, 193); *Лановий* < *лановий* ‘наглядач за польовими роботами’ (Грінченко II, 343).

Прізвища, похідні від назв інших професій

Деякі прізвища походять від назви інструмента, що на ньому грав музикант: *Бандура* < *бандура* ‘український народний багатострунний щипковий музичний інструмент з декою овальної форми’ (ВТС, 43); *Бандурко* < *бандура*; *Бас* < *бас* ‘музичний інструмент’; *Дуда* < *дуда* ‘духовий музичний інструмент із суцільної козячої шкіри, тобто волинка; у переносному значенні ‘простак, нерозумна людина’ або ‘поганий музикант’ (Чучка, 213).

Аналізовані прізвища вказують і на інші професії: наприклад, *Поштар*, *Поштарук* – листоноші; *Голіброта* (той, хто голить бороду), *Стрижко* (той, хто стриже) – перукаря; *Толмачов* (*толмач* ‘перекладач’) – перекладача.

За словотвірно-структурними та морфологічними ознаками твірних основ відапелятивні прізвища репрезентують такі групи [37, 107]: непохідні іменники-апелятиви (*Бас*, *Дуда*), похідні іменники-апелятиви, які мотивовані дієсловами (*Клепач*, *Ткач*), іменниками (*Колодій*, *Олійник*), похідні іменники-апелятиви, що є дериватами з новим, переважно демінутивним відтінком у значенні (*Бандурко*, *Пастушок*), складні іменники (*Воскобойник*, *Голіброта*), непохідні та похідні прикметники (*Лановий*).

Антропоніми з патронімною семантикою виникали від назв професій та посад за допомогою суфіксів *-ук* (*-’ук*) (*Бондарук*, *Форманюк*); *-енк-о* (*Шевченко*); *-евич* (*Тислюкевич*); *-ин:* (*Челядин*); *-ов*, *-єв* (*Бондарєв*, *Толмачов*).

Отже, проаналізовані антропоніми зберігають інформацію про народні ремесла, про їхній розвиток у часи формування прізвищ, про індивідуальний рід занять українців у минулому. Вони надають можливість уявити тогочасне суспільне життя та інформують про види промислів, які існували колись на Ківерцівщині.

РОЗДІЛ 4

ПРИЗВИЩА, ЯКІ ЗАСВІДЧУЮТЬ ІНДИВІДУАЛЬНІ ОЗНАКИ ПЕРШОНОСІЇВ

Ця група прізвищ походить від прізвиськ, які представляють своєрідну «енциклопедію народного побуту, звичаїв, духовної культури. У них яскраво відбився національний характер українця, його схильність до жарту, дотепу, веселого влучного слова» [15, 25].

Первісно такі назви характеризували носіїв за їхніми фізичними чи психічними рисами, інтелектуальним рівнем та особливостями поведінки. Вони часто супроводжували носіїв протягом усього життя, ставали вуличними прізвиськами, а в багатьох випадках переходили й до нащадків, трансформуючись згодом у розряд прізвищ [34, 65].

На думку П. П. Чучки, серед цієї групи відапелятивних прізвищ переважають слова експресивної лексики [50, 411].

Зважаючи на те, що ці прізвища виникли з первісних прізвиськ (вуличних кличок) [34, 64], сьогодні складно визначити мотиви називання людей та первісну семантику того чи того прізвиська. Тому можемо лише припускати, що в давнину наші предки у такий спосіб ідентифікували людину, наділяючи її цікавою характеристикою.

4.1. Прізвища, які вказують на фізичні ознаки людини

У межах названої групи виділяємо такі основні підгрупи:

1. Назви осіб, які вказували на загальний зовнішній вигляд

Цікаві з погляду походження та допрізвищевої семантики антропоніми *Лінич* і *Неліна*, тому що мають прикметникову твірну основу *Лін-* ‘гарний’, ‘розумний’. П. П. Чучка кваліфікує антропонім *Нелін* як пізнє праслов’янське особове ім’я захисного типу (Чучка 2011, 258).

Заперечуючи ознаку краси, ім'я покликане було відвертати увагу недоброго ока, навколишнього середовища від дитини, як і в імен на зразок *Некрас, Немил, Нерад*. Отже, ім'я дитини, крім номінативної функції, покликане було вберегти іменованого від зурочення, заздрощів та інших бід. Пізніше такі імена часто ставали прізвищами і прізвиськами [45, 257].

Прізвище *Ліпич* – патронімне утворення з суфіксом *-ич*. *Ліпич* < *Ліпий* < *ліпий* 'красивий' (ЕСУМ III, 264).

На неохайний вигляд людини вказували твірні основи таких прізвищ: *Кошманюк* < *кошман* < *кошма* 'войлок з овечої вовни' (Редько I, 530); *Кучма* < *кучма* 'мохната шапка; скуйовджена голова' (Грінченко II, 335); *Пелех* < *пелех* 'людина з довгим, густим, скуйовдженим волоссям' (Чучка, 284).

2. Назви осіб за рисами обличчя

Кудра, Кудрик < *кудря* 'кучерявий' (Чучка, 360), або *Кудрик* < *кудрик* 'невисока людина, карлик' (Грінченко III, 152);

Кудряшов < *Кудряш* + *-ов* (первісно 'син Кудряша') < *кудряш* 'кучерявий'.

Деякі прізвища первісно вказували на хвороби шкіри (*Пістряк* < *пістряк* 'ластовиння, прищ' (Грінченко III, 188)), спотворене хворобою обличчя (*Дзьобан* < *дзюба* 'людина із спотвореним віспою обличчям', *Подзюбанчук* < *дзюба* 'дівчина з обличчям, що вкрите віспою' (Грінченко I, 380), *Рябець* < *рябець* 'вкритий віспою, рудими плямами' (Грінченко IV, 91).

За нашими спостереженнями, вирізняльними ознаками, за якими надавали прізвиська, були: *голова* (наприклад, *Головков* < *головко/головка* 'мала голова', 'розумна голова'), *губи* (*Губін*), *зуби* (*Зубенко, Щербина, Щербак* < *Щербак* 'той, у кого бракує зубів'), *борода* (*Бродович*), *ніс* (*Носко*) *лоб* (*Лобань*).

3. Назви осіб за зростом, вагою, поставою

Бакун < *бакун* ‘міцний чоловік, товстун’ (Чучка, 45); *Величко* < *Величко* < *величко* ‘великий, високий’ (СУМ I, 319); *Гамелюк* < *гамела* ‘товста, незграбна людина’ (ЕСУМ I, 465), *Дербаль* < *дербаль* ‘здоровань’ (Чучка, 191).

Особу за зростом первісно характеризували такі прізвища: *Довжик*, *Довгалюк* < *Довгаль* < *довгаль* ‘високий і худий чоловік’ (Грінченко I, 401); *Довгун* < *Довгун* < *довгий* (так могли прозивати дуже високу людину).

На низький ріст вказує твірна основа таких прізвищ: *Малик*, *Малевич*, *Мальченко*.

Допрізвищеву семантику ‘худа людина’ мають такі прізвища: *Сушко* (і похідне *Сущук*) < *сушко* ‘невисоке засохле дерево’ (Грінченко IV, 234), очевидно, *Сушко* < *сушко* ‘худий чоловік’; *Сухан* (*Суханов*) < *сухан* ‘худа людина’ (Чучка, 541).

Куч < *куч* ‘низькоросла людина’ (Редько I, 66) або ‘кульгавий, кривий’ (Чучка, 319).

4. Назви осіб за кольором волосся: *Беляєв* < *беляй* ‘той, хто має біле волосся чи білий колір шкіри’; *Рижко*, *Рижук* (< *рижий*), *Рудь* (< *рудь* ‘рудий’).

5. Назви осіб за фізичними вадами: *Глушко*, *Глущук* < *Глушко* < *глухий* ‘глухий чоловік’ (Грінченко I, 292); *Горбатюк* (*Горбатюк* – первісно означало ‘син Горбатого’); *Кривий*, *Кривенюк*.

4.2. Прізвища, що вказують на психічні властивості, поведінку або характер людини

Основою для творення таких прізвищ була певна характерна ознака особи, що вирізняла її з-поміж інших людей. Ю. К. Редько зауважував, що такі прізвища виникли з первісних прізвицьк – вуличних кличок [34, 64]. Сучасні прізвища – назви, що позбавлені того первісного значення.

Як правило, в основу прізвицьк були покладені лексеми, які засвідчували найприкметніші ознаки людини. Наприклад, людину спокійну, добру могли

прозивати *Мирош*, *Добрун*, а крикливу – *Горлай*, *Крикливий*, нетовариську, похмуру – *Мовчан*, *Дикун* тощо [34, 40]. Можливо, деякі особові назви виникали як іронічні прізвиська, виражаючи ознаку, протилежну названій.

У межах зазначеної лексико-семантичної групи виділяємо такі основні підгрупи:

1. Назви осіб за особливою дією, поведінкою

Лотров < *Лотр* < *лотр* ‘зłodий, розбійник’ (ЕСУМ II, 378), *Дробот* < *Дробот* < *дріботити* (ходити дрібними кроками) (Чучка, 210); *Халтурін* < *Халтура* + *-ін* (первісно ‘син Халтури’; *Халтура* – той, хто недобросовісно виконує будь-яку роботу).

2. Назви осіб за рисами їхнього характеру, вдачею

Байда < *байда* ‘гуляка, безпечний чоловік’, а також ‘прізвисько незграбної жінки’ (Грінченко I, 92), *байда* ‘гульвіса, ледащо’ (Редько I, 23);

Батура < *Батура* < *батура* ‘вперта людина; людина, з якою складно порозумітися’;

Гулак < *гулити* ‘звabлювати брехливими обіцянками’ (Грінченко I, 338);

Жила < *жила* ‘скупа, жадібна до грошей людина’ (СУМ II, 529), ‘людина крутого, суворого характеру’ [45, 192];

Коменда < *коменда* ‘вередлива людина’ (ЕСУМ II, 534);

Мамчур < *мамчур* ‘мамин синок, мамій’ (ЕСУМ III, 375);

Потішук < *Потіха*, напевно ‘людина веселої вдачі’;

Принда < *принда* ‘вередлива, примхлива людина’ (Грінченко III, 429) або < *принда* ‘пихата людина’ (ЕСУМ IV, 574);

Свистун < *свистун* ‘людина неповажна, яка байдуже ставиться до виконання своїх обов’язків’);

Терпелюк < *терпило* ‘терпеливий, витривалий’;

Цимбалюк < *цимбал* ‘лоботряс’ (Грінченко IV, 429);

Шеремета < *шеремет* ‘балакучий, жвавий’ (Редько II, 1198);

Про розум чи дурість людини свідчать так прізвища: *Мудрик* < *мудрик* ‘розумна людина’, ‘мудра людина’ [45, 72] або ‘чваньковита людина’ (Аркушин І, 322);

Струць < *струсь* ‘дурень’ (Редько ІІ, 1021);

Бандура < *бандура* ‘музичний інструмент’, хоча можливе зіставлення з діалектним *бандура* ‘нерозумна людина’ (Аркушин І, 10); ‘дурень, нездара, цимбал, болван, тюхтій’ (Чучка, 48).

3. Назви осіб за особливостями їхнього мовлення

Бубнюк < *бубніти*, ймовірно, прізвисько *Бубнюк* могла отримати та людина, що бубнить.

Прізвиська за фізичними чи психічними ознаками надавалися кілька сотень років тому далеким предкам тих людей, які сьогодні є носіями утворених із цих прізвиськ родових прізвищ. Сучасні ж прізвища цього типу – назви, що позбавлені будь-якого емоційного чи оцінного значення [45, 73].

За словотвірно-структурними характеристиками найменування, що засвідчують індивідуальні ознаки першопосіїв, репрезентують такі групи:

– первинні прізвища, які утворені лексико-семантичним способом, умовно поділені на такі мікрогрупи: 1) непохідні та похідні іменники-апелятиви (*Байда, Величко, Мудрик, Веселуха*); 2) композити (*Собіборець*); 3) повні якісні та відносні прикметники (*Кривий, Письменний*);

– вторинні прізвища, що утворені морфологічним способом за допомогою таких формантів: -ук, (-’ук) -чук (*Глуцук, Цимбалюк*); -ов (*Лотров, Смирнов*); 5) -енко (*Глуценко, Риженко*); 6) -ін (*Халтурін*).

ВИСНОВКИ

Аналіз прізвищ жителів Ківерцівського району дозволяє зробити такі висновки.

1. Прізвище – важлива родова спадкова назва особи, без якої вже протягом кількох століть не обходиться жодна людина. Воно виникло й офіційно закріпилось як естафета роду, яка передається від покоління до покоління і зберігає в собі інформацію для нащадків про економічне, політичне і культурне життя далеких предків.

2. Проаналізовані антропоніми – величезний за обсягом і надзвичайно різноманітний за будовою і значенням лексичний шар нашої мови.

3. Залучені до аналізу прізвища похідні від власних імен людей і топонімів, переважно ойконімів, та апелятивів.

4. Відіменні прізвища утворені лексико-семантичним і морфологічним способами. Перша група прізвищ репрезентує імена у їх повній формі (наприклад, *Адам, Дем'ян, Марко, Самійло, Сидор*) та у формі різноманітних варіантів – нейтральних (*Дорош, Ярош, Терех*), здрібніло-пестливих (*Антось, Гаврилко, Гриценя, Карпунь*) і згрубіло-зневажливих (*Гавриляко, Грицай, Гнатина, Марушко*).

5. Відіменні прізвища морфологічного способу творення засвідчують у своїй основі переважно чоловічі імена, адже наші предки частіше називали дітей за іменем батька – глави сім'ї. І лише зрідка називали дітей за іменем матері.

6. Група відіменних прізвищ підтверджує думку дослідників про те, що власні особові імена – перше і найважливіше джерело творення українських прізвищ.

7. Прізвища, похідні від назв професій та роду заняття, відображають економічне життя українців у минулому. Твірні основи означеної групи прізвищ – апелятиви, які називають особу за родом заняття або професією та вказують на різні види промислів.

8. Не менш важлива група прізвищ, які вказують на походження або місце проживання першonosіїв.

9. Прізвища, які вказують на індивідуальні ознаки людини, – це характеристики першonosіїв за їхніми фізичними чи психічними рисами, інтелектуальним рівнем та особливостями поведінки.

Отже, наведений і проаналізований матеріал переконливо засвідчує необхідність подальших регіональних досліджень, оскільки він відображає різноманітні історичні та суспільно-економічні процеси в житті українського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Аркушин – Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок. А–Я. Вид. 2-ге, переробл., випр. і доп. Луцьк, 2016.

Габорак – *Габорак М.* Прізвища сучасної Гуцульщини (на матеріалі Косівського району): етимологічний словник. Івано-Франківськ, 2017.

ВТС – Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь, 2005. 1728 с.

Грінченко – Словарь української мови / упоряд. з дод. власн. матеріалу Б. Грінченко. К., 1907–1909. Т. 1–4.

ЕСУМ – Етимологічний словник української мови : у 7 т. / гол. ред. О. С. Мельничук. Київ : Наук. думка, 1982–2012. Т. 1–6.

Редько – Редько Ю. К. Словник сучасних українських прізвищ : у 2 т. Львів, 2007.

СППЗ – Словник прізвищ північно-західної України і суміжних земель / упоряд. Г. Л. Аркушин. Луцьк, 2013.

СУМ – Словник української мови / гол. ред. І. К. Білодід. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. I–XI.

Трійняк – Трійняк І. І. Словник українських імен / відп. ред. І.М. Желізняк. Київ Довіра, 2005. 509 с.

Чучка – Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців : історико-етимологічний словник. Львів : Світ, 2005. 704 с.

Чучка 2011 – Чучка П. П. Слов'янські особові імена українців : історико-етимологічний словник. Ужгород : Ліра, 2011. 432 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аркушин Г. Л. Силенська гуторка. Луцьк : Вежа, 1996. 167 с.
2. Бабій Ю. Б. Лексико-семантична база прізвищ правобережної Середньої Наддніпрянщини // Ономастика і апелятиви : зб. наук. пр. Дніпропетровськ, 2005. Вип. 23. С. 42–50.
3. Бабій Ю. Б. Прізвища сучасної Середньої Наддніпрянщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Одеса, 2007. 19 с.
4. Блажчук Ю. І. Антропонімія Уманщини XII – початку XXI ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. К., 2008. 20 с.
5. Вербич С. О. Деякі прізвища та прізвиська українців з погляду походження. *Актуальні питання антропоніміки* : зб. наук. читань пам'яті Ю. К. Редька. К., 2005. С. 56–62.
6. Горпинич В. О., Корнієнко І. А. Антропонімія Дніпровського Припоріжжя і суміжних регіонів України : монографія. Дніпропетровськ; Миколаїв, 2006. 237 с.
7. Демчук М. О. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV–XVII ст. Київ : Наук. думка, 1988. 170 с.
8. Добровольська О. Я. Назви ремісників за даними англійської та української історичної антропонімії. *Магічне слово імені* (До 75-річчя професора П. П. Чучки) : *Studia slovakistica*. 3. Ужгород, 2003. С. 57–65.
9. Єфименко І. В. Дещо про походження сучасних українських прізвищ. *Дивослово*. 2002. № 11. С. 18–19.
10. Єфименко І. В. З історії виникнення та розвитку українських прізвищевих назв (на матеріалі писемних пам'яток XVI ст.). *Мовознавство*. 2001. № 5. С. 75–87.
11. Єфименко І. В. Українські прізвищеві назви XVI ст. Київ, 2003. 168 с.
12. Желєзняк І. М. Слов'янська антропоніміка (вибрані статті). Київ : Кий, 2011. 288 с.

13. Ільченко І. І. Антропонімія Нижньої Наддніпрянщини в її історичному розвитку : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 2003. 18 с.
14. Керста Р. Й. Українська антропонімія XVI ст. Чоловічі іменування. Київ : Наук. думка, 1984. 152 с.
15. Коваль А. П. Життя і пригоди імен. Київ: Вища школа, 1988. 240 с.
16. Корнієнко І. А. З історії української антропоніміки. *Рідна мова : кварталник українського вчительського товариства у Польщі*. 2011. № 16. С. 56–61.
17. Корнієнко І. А. Прізвища Дніпровського Припоріжжя (граматична структура, морфемна структура, лексико-семантична база, походження) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 2004. 20 с.
18. Кравченко Л. О. Прізвища Лубенщини : монографія. Київ : Факт, 2004. 197 с.
19. Кравченко Л. О. Словотвір прізвищ Лубенщини. *Мовознавство*. 2004. № 1. С. 69–75.
20. Кравченко Л. О. Українська ономастика: антропоніміка : навч. посіб. Київ : Знання, 2014. 239 с.
21. Кровицька О. Б. Назви осіб за родом діяльності і професією в пам'ятках української мови XVI–XVIII ст. *Діалектологічні студії / НАН України. Ін-т українознавства імені І. Крип'якевича*. Львів, 2003. Вип. 1. С. 130–148.
22. Лісова Л. О. Антропонімія півдня Волинської області : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Луцьк, 2014. 20 с.
23. Марталого Т. В. Антропонімія Північного Степу України : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 1997. 16 с.
24. Масенко Л. Т. Українські імена та прізвища. Київ : Знання, 1990. 48 с.
25. Новикова Ю. М. Лінгвістична специфіка прізвищ, похідних від назв рослин, їх частин і плодів (на матеріалі антропонімії Центральної і Східної

Донеччини) // *Studioslovakistica: Ономастика. Антропоніміка* : зб. наук. статей. Ужгород, 2009. Вип. 9. С. 176 – 182.

26. Новикова Ю. М. Семантико-словотвірна структура прізвищ Центральної і Східної Донеччини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Одеса, 2008. 22 с.

27. Осташ Р. І. Власні особові імена з однофонемними суфіксами в українській антропонімії середини XVIII ст. *Linguistika slavika*. Київ, 2002. С. 104–115.

28. Осташ Р. І. До походження прізвищевих назв Реєстру (спроба етимологічного словника). *Реєстр Війська Запорозького 1649 року* / відп. ред. Ф. П. Шевченко. Київ : Наук. думка, 1995. С. 517–568.

29. Панцьо С. Є. Антропонімія Лемківщини. Тернопіль, 1995. 132 с.

30. Панчук Г. Д. Антропонімія Опілля. Тернопіль, 2001. 195 с.

31. Пахомова С. М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах : монографія. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2012. 344 с.

32. Познанська В. Д. Лексика на позначення фізичних і психічних рис людини як основа для творення українських прізвищ. *Лінгвістичні студії Донецького держ. ун-ту*: зб. наук. пр. / відп. ред. А. П. Загнітко. Донецьк : ДонДУ, 2002. Вип. 10 С. 161–168.

33. Познанська В. Д. Назви професій як джерело творення прізвищ південно-східної України. *Лінгвістичні студії*. Донецьк. 1996. Вип. 2. С. 232 – 239.

34. Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища. Київ : Наук. думка, 1966. 216 с.

35. Рульова Н. І. Антропонімія Західного Поділля кінця XVIII–XX ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2004. 24 с.

36. Скорук І. Д. Відойконімні прізвища в антропоніміконі м. Луцька. *Студії з ономастики та етимології*. 2007 / відп. ред. В. П. Шульгач. К., 2007. С. 252–260.

37. Скорук І. Д. Курсова та дипломна роботи з ономастики : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., доповн. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 272 с.

38. Скорук І. Д. Малопродуктивні моделі прізвищ в антропоніміконі м. Луцька. *Лінгвостилістичні студії* : наук. журн. / редкол. : С. К. Богдан (гол. ред.) та ін. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2017. Вип. 7. С. 136–145.

39. Скорук І. Д. Прізвища-імена в антропоніміконі м. Луцька. *Науковий вісник Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія : Філол. науки. Мовознавство* / гол. ред. Г. Л. Аркушин. 2012. № 1 (226). С. 117–123.

40. Скорук І. Д. Прізвища-композиції в антропоніміконі м. Луцька. *Актуальні питання антропоніміки* / відп. ред. І. В. Єфименко. Київ, 2005. С. 207–217.

41. Скорук І. Д. Прізвища на *-ик* в антропоніміконі м. Луцька. *Волинь філологічна : текст і контекст. Західнополіські говірки в просторі та часі* : зб. наук. пр. / упоряд. Г. Л. Аркушин. Луцьк : Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2010. Вип. 9. С. 305–311.

42. Словник прізвищ північно-західної України і суміжних земель / упоряд. Г. Л. Аркушин. Луцьк, 2013. 556 с.

43. Українська мова : енциклопедія / уклад : В. Русанівський та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

44. Фаріон І. Д. Метафоризація і метонімізація як способи виникнення прізвищ. *Українська ономастика* : матеріали наук. семінару, присвяч. 90-річчю К. К. Цілуйка / відп. ред. І. М. Желєзняк. К., 1998. С. 157–161.

45. Фаріон І. Д. Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII – початку XIX століття (з етимологічним словником) : монографія. Львів : Літопис, 2001. 371 с.

46. Франко І. Я. Причинки до української ономастики // Зібрання творів : у 50 т. Київ : Наук. думка, 1982. Т. 36. Літературно-критичні праці. С. 391–424.

47. Хвіщук О. В. Структурно-семантичний аналіз прізвищ жителів м. Нововолинська Волинської області : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. Луцьк, 2017. 275 с.

48. Худаш М. Л. До питання класифікації українських прізвищевих назв XIV–XVIII ст. *З історії української лексикології* / відп. ред. Д. Г. Гринчишин. Київ : Наук. думка, 1980. С. 96–160.

49. Худаш М. Л. З історії української антропонімії. Київ : Наук. думка, 1977. 236 с.

50. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття : монографія. Ужгород : ТОВ «Папірус», 2008. 672 с.

51. Чучка П. П. Наукові засади пізнання прізвищ. *Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців : історико-етимологічний словник*. Львів : Світ, 2005. С. V–XLVII.

52. Чучка П. П. Історія власних назв. Розвиток імен і прізвищ. *Історія української мови: лексика і фразеологія* / відп. ред. В. М. Русанівський. Київ : Наук. думка, 1983. С. 592–620.

53. Шульгач В. П. Етимологічна інтерпретація деяких поліських прізвищ. *Полісся : мова, культура, історія*. К., 1996. С. 177–181.

54. Шульгач В. П. Поліське *Сундик* і споріднені прізвища. *Волинь філологічна : текст і контекст*. Західнополіський діалект у загальноукраїнському та всеслов'янському контекстах : зб. наук. пр. / упоряд. Г. Л. Аркушин. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки, 2007. Вип. 4. С. 284–288.

55. Шульгач В. П. Ойконімія Волині : етимологічний словник-довідник. К. : Кий, 2001. 189 с.

ДОДАТКИ

1. Прізвища жителів деяких сіл Ківерцівського району

Прізвища с. Берестяне

Берестюк	Коленда	Скорняк
Бичок	Коменда	Струк
Бондар	Кондратюк	Супрун
Боровицький	Крук	Тарасюк
Веремчук	Кузьмик	Тачинський
Вигнанець	Лінник	Трефілов
Вітковський	Лукашук	Удалов
Войтович	Любчук	Федорчук
Галас	Ляцєня	Філюк
Гламазда	Мельник	Ходорчук
Гнатюк	Михалюк	Чернишен
Гоменюк	Мулер	Чечотка
Григор'єв	Назарук	Чижук
Гриценя	Назарчук	Чичотка
Громик	Нарушевич	Шевчук
Гузь	Охочий	Шкіль
Демидюк	Павленко	Шмига
Денисюк	Папезук	Шніт
Драч	Піддубний	Шостак
Іванов	Подзюбанчук	Шульгач
Іванчук	Ройко	Шульський
Ільчук	Савчук	Шум
Кардаш	Свіргун	Яковлюк

Прізвища с. Бодячів

Богук	Демидюк	Клех
Бойко	Довгалюк	Коженевський
Боймук	Драганчук	Колодій
Вакулко	Дроздюк	Кондак
Вахта	Друкачук	Кропивський
Вигнанець	Ждан	Крохмаль
Герасім	Захарчук	Кунчик
Гігєра	Зелінський	Кустиря
Гнатів	Кавка	Лєвчук
Гнатюк	Качмар	Літовінський
Гузь	Киричук	Лобко

Лукашук	Онищук	Теслюк
Луць	Павловський	Супрунюк
Луцюк	Пільх	Терпелюк
Мажар	Почко	Томашевський
Мазур	Рогов	Чиж
Максимюк	Смалюк	Цьось
Мальчевський	Степанов	Яблонський
Мисковець	Степчук	Ярмолюк
Михалунь	Столярчук	Ященко

Прізвища с. Гор'янівка

Авдіюк	Колошко	Рябець
Багнюк	Корешков	Сахар
Баштих	Королець	Скрибченко
Бохман	Кощій	Степарук
Боярчук	Кулинич	Стефанович
Вівдюк	Лисенко	Халтурін
Гаврусевич	Литвин	Хмеляр
Глущук	Лучковський	Чернишов
Гнатюк	Лютницький	Чехайда
Гончар	Мельник	Чечетка
Гунько	Мисковець	Чміль
Денисюк	Молочник	Шкарапа
Дмитрук	Павловський	Юсько
Камінський	Палійчук	Юхимович
Кеско	Переходько	Якимов
Киричкевич	Рибачук	Ярмолюк

Прізвища с. Грем'яче

Арендарчук	Жук	Лях
Білан	Здун	Махно
Боровицький	Іванов	Мельник
Будим	Кальченя	Михайлюк
Вачевський	Касарда	Мітла
Веклич	Кир'ян	Ніколаєнко
Веремій	Кірей	Ореховський
Герба	Козюк	Пахолок
Гонтар	Косенюк	Пелех
Горщар	Кость	Романюк
Гусак	Кресяк	Сливенко
Денисюк	Кушнірук	Терпіль
Дмитрук	Лазор	Тупай

Ховайло
Шорма

Шостачко
Юркевич

Ющишин
Якимчук

Прізвища с. Дерно

Алфьоров
Андрійчук
Артемчук
Аушев
Байда
Бандура
Батура
Безух
Бейчак
Білевич
Більський
Бірчак
Блоха
Боярчук
Бродович
Бугай
Булат
Буяновський
Васькевич
Ващук
Віннічук
Вітковський
Войтюк
Ворон
Гамерник
Гаркуша
Герасимчук
Герига
Герук
Голубік
Гребінь
Громик
Гурський
Гусак
Гуч
Гедзь
Данилевич
Данилюк
Дацюк

Дем'янчук
Дідович
Дорошук
Дроган
Дубина
Дудар
Дядюсь
Євчук
Жеребцов
Жук
Завгородній
Загайний
Загоровський
Заяц
Здоровій
Зубенко
Іванічек
Кандиба
Караченцев
Кацевич
Кашинський
Кирилюк
Кичалюк
Кияс
Кіщук
Климович
Климчук
Клімчук
Коберник
Ковшар
Ковальчук
Козак
Колошко
Комар
Кондоус
Кондратюк
Корнелюк
Костенко
Костогриз

Кот
Кофлер
Кошманюк
Красноборов
Красовський
Кремезний
Крюков
Кузьменко
Кульгавюк
Кухарець
Кушнір
Лавренчук
Лаговець
Лебідь
Левашов
Левковець
Лесько
Лисюк
Лінчук
Лучинець
Макогон
Максимчук
Мамчур
Манджула
Мандрик
Мартинюк
Марченко
Марчук
Мельник
Мервінський
Метла
Миколайчук
Мирач
Миронюк
Михайлов
Михальчук
Найдюк
Наменюк
Нерода

Новицький	Поставський	Тараканов
Новосад	Потрапелюк	Тарасюк
Овсійчук	Пронько	Торчук
Одемчук	Прощак	Трофімчук
Онкієнко	Рачок	Уздиган
Орлик	Ройко	Ульянич
Остапчук	Рябчун	Фешак
Павлов	Саверчук	Філіпович
Павлюк	Савчук	Філіпчук
Палежук	Сайко	Флешар
Палейчук	Сасюк	Хібеба
Палійчук	Свіргун	Хіврич
Панасюк	Світличний	Циганов
Панчук	Семенович	Цуманець
Папірник	Семенчак	Чернацький
Парадовський	Сидорчук	Черчук
Парфенчук	Сидяк	Шепетько
Пасічний	Слободзян	Шеремета
Патейчук	Смялко	Школова
Пашкевич	Соколовський	Шмигельський
Пащук	Сокур	Шубський
Петренко	Сорочинський	Шумер
Петров	Сосницький	Шуфранський
Пилипчук	Степанюк	Юревич
Письменний	Стернійчук	Янулик
Поліщук	Ступницький	Янчишин
Попович	Сухомлин	Ярош

Прізвища с. Дідичі

Андрусяк	Гончарук	Кашинський
Бельський	Городюк	Клепач
Бзик	Гричушкін	Ковальчук
Бубало	Давидович	Козак
Бугайчук	Денисюк	Коришко
Будим	Дехтяр	Косячніков
Будник	Дмитрук	Кравець
Ворон	Дубенюк	Крамар
Воскобойник	Дубина	Красовський
Гайда	Завадський	Кузьмік
Гаранін	Зварич	Кучерук
Гнатюк	Казарян	Лінчук
Гонтар	Кашуба	Лісник

Лук'янчук
Лях
Максимчук
Мартиняк
Марчук
Мельник
Муляр
Нерода
Панас
Панців
Пахолюк
Пасічник
Пашкетник
Пащук
Переходько
Письменний

Подзюбанчук
Поздень
Приймак
Прокопчук
Пушкар
Радюк
Рекс
Романюк
Рудник
Рябець
Савчук
Самчук
Сергійчук
Свирида
Сидор
Сидорчук

Синюк
Соловійов
Сосницький
Степанчук
Ступінь
Татула
Ткач
Томашевський
Футрук
Хевзюк
Чайковський
Челядин
Чумак
Яблонський
Яковлєв
Яков'юк

Прізвища с. Жидичин

Бас
Бахов
Блоха
Бондарук
Бондарчук
Боремчук
Вакулінський
Васильчук
Вашкевич
Висоцький
Вінцюк
Вовчук
Гаврилюк
Гандзюк
Гелета
Гізатулін
Грицюк
Гурманський
Давидюк
Данкевич
Дедух
Джус
Дмитрук
Єрофеев
Задоянчук

Зань
Зародюк
Зубко
Івченко
Каленюк
Карабан
Кісь
Климовець
Кобринович
Ковальчук
Козак
Колесник
Кондратюк
Коришко
Коцюба
Кушнір
Легоцький
Леснік
Лінник
Луговий
Лукашук
Лющук
Майданець
Максимчук
Мартинюк

Матвеев
Мельничук
Мозолук
Мотрунчик
Настенко
Овадюк
Омельчук
Передрієв
Петровський
Петрук
Приступа
Прядун
Радзiк
Радівонік
Радкевич
Рак
Рижук
Ричук
Самусь
Сіплівенко
Скорупський
Слободянюк
Слюсарук
Солтис
Солтисюк

Сомов
Терпіль
Тимченко
Ткачук
Тріль
Хаманчук

Хмелюк
Хрущ
Цпін
Чвіль
Чернота
Чижмар

Швець
Шевчук
Шолом
Шумік
Яковлюк

Прізвища с. Журавичі

Андрієнко
Антось
Аркушин
Бабчук
Блащук
Богдан
Бондарчук
Галюк
Гіжицький
Голіброда
Голюк
Гонтар
Гончарук
Гордовський
Гринюк
Грушкевич
Денисюк
Дубина
Дудінець
Звіздецький
Іллюк
Кальченя

Кальчук
Кириченко
Ковальчук
Кручковський
Куць
Лавров
Ломакін
Лукашук
Луцинський
Маковий
Максимчук
Марчук
Масич
Михайленко
Мосійчук
Назарчук
Наумчук
Павлюк
Пеньонжко
Піддубний
Привродський
Пушкар

Радутний
Савицький
Свінтуховський
Симонович
Скорняков
Собіборець
Сонич
Соніч
Сопільняк
Степанов
Томчук
Фешак
Філюк
Фурс
Чайка
Чахрайчук
Шаповал
Шнайдер
Юскевич
Янков
Яцута
Яцюк

Прізвища с. Липляни

Антонюк
Бабій
Бардадін
Близнюк
Боженко
Бондарук
Боремчук
Бочкар
Висоцький

Вишневський
Вікуюк
Вінцюк
Волощук
Гаврилюк
Гандзюк
Герига
Гразділь
Грек

Грицюк
Грищук
Гумола
Гурманський
Гут
Данилюк
Данкевич
Дарчук
Датчук

Даценко	Метюк	Солтис
Дащук	Мисковець	Стаднюк
Дейна	Михнюк	Степанюк
Дейнека	Міщук	Стецюк
Демчук	Мозолюк	Столярчук
Дерев'янчук	П'ятак	Сущик
Дмитрук	Паляскевич	Терпіль
Домбровський	Панасюк	Тимченко
Дудка	Паримуха	Третяк
Дужик	Пасічник	Тріль
Заєць	Пахолок	Турик
Зарацюк	Пашков	Філат
Захарчук	Перцов	Фрідріх
Кабан	Петрук	Хіврич
Каленюк	Пенкний	Хіміч
Калінчук	Писарук	Чарук
Кардашов	Подобінський	Чигрин
Колесніков	Поліщук	Чиж
Коришко	Приймак	Шевчук
Корнійчук	Рак	Шелестюк
Корольчук	Ричук	Шимчук
Костюкевич	Романчук	Шустер
Кучма	Романюк	Якимчук
Лизун	Савчук	Якобчук
Литвин	Селюк	Янюк
Ліпич	Сидорук	Яремчук
Лоїк	Сидорчук	Яцина
Луцюк	Сірук	Яцюк
Матвійчук	Слюсарук	
Мацюк	Смаль	

Прізвища с. Прилуцьке

Алексюк	Байцим	Беляєв
Андрійчук	Бак	Битов
Андріянов	Банада	Біда
Антонюк	Бардабуш	Білецький
Ардель	Бардан	Білінський
Арешков	Бачок	Блащук
Аркушин	Бевз	Близнюк
Атаманюк	Бегаль	Блінов
Бабіч	Безруков	Бобік
Багрій	Берлевич	Бодячук

Боленко	Голян	Дуць
Бондарєв	Гоменчук	Емма
Бондарчук	Гоменюк	Євтушик
Бородач	Гонта	Євтушко
Бортнік	Гонтар	Євтушок
Братюк	Гороліус	Єп'ік
Бродосюк	Горох	Єп'іфанович
Бубела	Грабовський	Єф'імчук
Бугайчук	Гребенюк	Жидков
Бурзиль	Гречанюк	Жила
Бутейко	Грибенюк	Жуган
Бутляр	Гринюк	Жук
Бучин	Грицай	Загола
Валецький	Гриценя	Захарченко
Валінський	Грицкевич	Зборовський
Васей	Грицюк	Зінкевич
Василюк	Гр'ідін	Зінчук
Васильєв	Грудняк	Зінькевич
Вдовенко	Гузюк	Зламан
Вдвович	Гулевич	Ілліняк
Величко	Гуліватий	Іванченко
Вербицький	Гулюк	Іщенко
Вишневський	Гурко	Каламарчук
Віліщук	Гученко	Каленюк
Вінцюк	Гущина	Калугін
Вінчук	Давиденков	Калуш
Воєвода	Данильчук	Каразія
Возняк	Дарморос	Карасьов
Войтович	Дацюк	Карпенко
Вохмянін	Дедюк	Каштанов
Гаврилюк	Демчук	Кашуба
Гавриляко	Денисов	Кеда
Гавура	Денисюк	Кирилов
Гаджієв	Дергай	Кирилюк
Газдейко	Дехтярук	Кіпець
Гальчик	Джам	Кіт
Гапонюк	Дмитрук	Кламчук
Гарбарчук	Довгий	Климасюк
Геліч	Драганчук	Климко
Герасимчук	Дроботун	Климчук
Глущенко	Дроздюк	Климюк
Гмітронь	Дручик	Кльоц
Гнітецький	Дубій	Кобак
Головков	Дуда	Ковалюк
Голощук	Дудкевич	Ковальчук

Козинець	Лавренчук	Мельников
Козіна	Левчук	Мельничук
Козлов	Левшенюк	Мерлін
Козярчук	Лейтої	Мироненко
Колесніков	Леоненко	Мирончук
Колмогорцев	Лесік	Миронюк
Комар	Лець	Мисковець
Комісарук	Лебедєв	Мігель
Коновалюк	Леліков	Мірковський
Конюх	Лимарь	Мірошниченко
Коняєв	Литвинчук	Містюк
Копилець	Лихач	Місюк
Кордиш	Лищук	Міщук
Коржевич	Ліпянін	Мов'як
Корнелюк	Ліщинський	Мойсеєв
Коробов	Ліщук	Мокійчук
Король	Лобачов	Мольчак
Корольчук	Локушак	Мордик
Костюк	Лукашук	Мороз
Костючик	Лютій	Мосійчук
Котиза	Ляшек	Москвич
Котляренко	Мазурець	Мостовий
Коханець	Майоров	Мотрончук
Кравчук	Майструк	Мошковський
Кривенький	Макарчук	Мудрик
Крижанівський	Маковський	Музичук
Круліковський	Максай	Мураль
Крупський	Максимчук	Мурахович
Кубай	Малевич	Назарчук
Кудла	Малик	Нарушиць
Кудрик	Малихін	Наумчук
Кудряшов	Мамок	Неліпа
Кузьменко	Мамотюк	Нестеров
Кузьмич	Манукян	Нєшина
Кулан	Манько	Ніколайчук
Кулик	Марко	Новак
Куліков	Мартинюк	Новіков
Куліш	Мартиняк	Новосад
Кульбака	Марусевич	Огороднік
Кульбачинський	Мархлевич	Огороднічук
Курдельчук	Матвійчук	Огребчук
Кухарчук	Матіюк	Оларь
Куцаченко	Мацюк	Олійник
Кушнірчук	Мелесик	Омельчук
Куян	Мельник	Онищук

Оніщук	Притолок	Семенюк
Ореховський	Притула	Сесюк
Оришкевич	Притулюк	Сивий
Орлецький	Приходько	Сивих
Осадчий	Продоус	Сидорук
Осійчук	Прокопчук	Сидорчук
Остапенко	Протасюк	Синюк
Остапук	Пукась	Сич
Оцапюк	Путеля	Сівоха
Павлущенко	Радзік	Сірук
Панасюк	Радюк	Скоп'юк
Панчишин	Радько	Слатінін
Панюта	Редчук	Слепцов
Парфелюк	Рейнич	Слива
Пархомей	Рибак	Смидюк
Пархонюк	Риженко	Смирнов
Пахолюк	Рижко	Смочук
Пашук	Рихтик	Собчук
Пекар	Ровенковський	Сокол
Пелех	Роговський	Соловійов
Петелько	Рожанський	Солтис
Петлюк	Ройко	Сопільняк
Петрук	Рокош	Сорока
Печера	Романенко	Соха
Пилипюк	Романов	Станкевичус
Пипко	Романчук	Стасюк
Півко	Романюк	Степанович
Піддубний	Рохманко	Степович
Пікула	Роцина	Столярчук
Пірухін	Рубін	Стоянович
Повар	Савицький	Стрельчук
Погорелов	Савінов	Стрижко
Покальчук	Савчук	Стрільчук
Полавський	Сагач	Струсь
Полейчук	Саєнко	Супрун
Поліщук	Самборський	Суфлян
Полонський	Самсядюк	Суханов
Помінкевич	Самчук	Сухецький
Попко	Сардачук	Сушко
Попов	Саросєко	Сущук
Потрапелюк	Сватко	Схаб'юк
Поян	Свиріпа	Тарнович
Приймак	Сегейда	Телюк
Примак	Селедець	Теодорович
Приступа	Семенович	Терешко

Терещенко	Хакова	Шевченко
Терехов	Харчук	Шевчук
Тимошук	Хвостюк	Шершень
Ткаченко	Ходорчук	Шидловський
Ткачук	Хоменко	Шийко
Толмачов	Хомик	Шикула
Томашук	Храмова	Шковелюк
Точинський	Цепа	Шмаков
Трофімчук	Цибринський	Шостак
Трохим'юк	Цигульов	Шума
Трохимюк	Цимбалюк	Шумчук
Троцюк	Ціп	Шура
Трубайло	Чванін	Щавлева
Урін	Чередник	Щербачук
Фальчук	Чечетлін	Щербина
Федік	Чигирин	Щокотов
Федорук	Чигрин	Юзепчук
Федорусь	Чижук	Юзюк
Фень	Чміль	Юрчук
Філатов	Чмінь	Явдосюк
Філіпов	Чужук	Яковлєв
Фірс	Шабала	Янко
Форманюк	Шай	Ярецький
Франко	Швай	Ярошенко
Франчук	Швець	Ярошук
Фурс	Шевеля	Ярчук

Прізвища с. Сокиричі

Адам	Герасимович	Дидюк
Арсенюк	Гнатюк	Дмитерчук
Бакун	Голота	Драганчук
Бесарабчук	Голуб	Друкачук
Бичок	Гонтар	Дужич
Бойко	Гончаренко	Зубач
Бондарук	Горбушко	Іванський
Борисенко	Гордий	Іванюк
Борсук	Гоцуляк	Івасенко
Бортнік	Гриб	Кавка
Васильчук	Григорів	Карпович
Ващенко	Грудняк	Качмар
Волинюк	Данилюк	Киричук
Гапончук	Дембіцький	Климчук

Климчук	Мазуренко	Свистун
Кобецький	Максимюк	Сергієнко
Коваленко	Мальченко	Смілик
Ковальчук	Марко	Солтис
Козачук	Матвіюк	Степанюк
Коломієць	Матяшок	Степович
Кондратюк	Мацюк	Сушик
Копанчук	Мельник	Терпелюк
Коренчук	Меречко	Ткач
Коржан	Микитюк	Токарчук
Корнійчук	Міцкевич	Трофімюк
Коротун	Мовчун	Тютюнник
Косинець	Морозов	Федорчук
Котляр	Назарук	Харкевич
Кошетар	Нетипчук	Харчук
Кравецький	Наумчук	Хвастун
Крать	Остапчук	Хитрик
Крищук	Панасюк	Хом'як
Кропивський	Пасюк	Цисюк
Кузьмич	Поліщук	Чешук
Лащ	Приймак	Чорноморець
Левчук	Присяжнюк	Шведюк
Лисенко	Радюк	Шиманський
Літвінчук	Романюк	Щербяк
Лук'янський	Руденко	Яковлюк
Лукашук	Рубінський	Ярмолюк
Люшук	Рубчинський	Ясюк
Ляшенко	Рудковський	Яцина

Прізвища с. Тростянець

Алексюк	Герук	Джулай
Бичук	Глинський	Дорохін
Білан	Голуб	Друкачук
Білінський	Гонтар	Зінгель
Блащук	Грибанов	Карп'юк
Бондар	Гринюк	Козлов
Бондарчук	Грицишин	Коржик
Бортнік	Дамаскін	Корінчук
Бубела	Данилюк	Костюк
Веремчук	Дашкевич	Костючик
Веселуха	Дем'янович	Котельчук
Волощук	Демчук	Кривенюк
Гайдучик	Джам	Кривинюк

Кропивський
 Лебедюк
 Лясецький
 Макарук
 Максимчук
 Малащук
 Мельник
 Мельничук
 Миколайчук
 Мороз
 Мосійчук
 Москальов
 Мотько
 Нелепа

Нестерук
 Ольхович
 Павлюк
 Пахольчук
 Петрів
 Пикун
 Пилипчук
 Пінчук
 Поліщук
 Потарась
 Поштарук
 Приймачок
 Прохасько
 Свиридюк

Семенюк
 Сергоян
 Сідаков
 Смолярчук
 Соловійов
 Солтис
 Степанов
 Супрунюк
 Тарасюк
 Ткачук
 Трущенко
 Шевчик
 Шуліпа
 Ярмусь

Прізвища с. Холоневичі

Адам'юк
 Апанасенко
 Арендарчук
 Бондарець
 Босик
 Бичок
 Вакулюк
 Васкул
 Вжесінський
 Войтович
 Гавор
 Германюк
 Гненюк
 Гресь
 Громик
 Гуменюк
 Гусак
 Демчук
 Жукалюк
 Затірка
 Капустенко

Карп'юк
 Кирилюк
 Корнійчук
 Лебедюк
 Левчук
 Лисюк
 Літвінцов
 Мазнюк
 Майданюк
 Марценюк
 Марчук
 Меленчук
 Мельник
 Михалко
 Михальчук
 Онищук
 Павлюк
 Панасюк
 Пащук
 Попович
 Прокопович

Романюк
 Савчук
 Сахан
 Случик
 Снитюк
 Стрільчук
 Соколець
 Сопонюк
 Сосинець
 Тарасюк
 Устимчук
 Ходорчук
 Чепелюк
 Чилій
 Шевчук
 Шульгач
 Яворський
 Ярмолюк
 Ясенчук

2. Тлумачний Словник прізвищ мешканців села Холоневичі

Адам'юк < особового імені (далі ОІ) *Адам*.

Апанасенко < особового імені *Опанас (Апанас)*. Суфікс *-енк-* свідчить про те, що це прізвище переселенця з Лівобережної України чи Слобожанщини.

Арендарчук < прізвиська *Арендар* < апелятива *арендар*.

Бичок < апелятива *бичок* 'зменш. від *бик*', 'риба' (Грінченко 1, 59), діал. 'самець корови' (Аркушин 21).

Бондарець < прізвиська *Бондар* < апелятива *бондар* 'бочкар' (Грінченко 1, 86) або від апелятива *бондарець* 'переселенець / виходець із с. *Бондарі*'.

Босик – похідне зі зменшувальним суфіксом *-ик* від прізвища *Босий*.

Вакулюк < ОІ *Вакула* (Трійняк 54).

Васкул – прізвище приїжджого з Івано-Франківської області. Румунське за походженням. Пор. румун. *Văscul*, яке утворено від ОІ *Vascu* < *Vasilie* + суфікс *-ul* (Габорак 52).

Вжесінський – полонізм, пор. сучасне польське прізвище *Wrzesiński* (SN X, 345) < *Wrzesiński* (SN I, 521) < *Brzeziński* (SN I, 522) < ойконіма *Brzezina* < прізвиська *Brzeza* < апелятива *brzeza* 'береза'.

Войтович < прізвиська *Війт* < *війт* 'сільський староста' (Грінченко 1, 236).

Гавор – розмовний варіант ОІ *Гаврило* (Трійняк 77).

Германюк < ОІ *Герман* (Трійняк 88).

Гненюк. Неясно.

Гресь – похідне від ОІ *Гресь* – розмовний варіант офіційного імені *Григорій* (Трійняк 96).

Громик – дериват зі зменшувальним суфіксом *-ик* від прізвиська *Грім* (*Гром*).

Гуменюк < прізвиська *Гумен* < апелятива *гумен* 'ігумен' (Грінченко 1, 339).

Гусак – похідне від апелятива *гусак* 'гусь-самець' (Грінченко 1, 342).

Демчук < ОІ *Демко* < *Дем'ян* (Трійняк 103).

Жукалюк – похідне з патронімним суфіксом *-ук* (-'ук) від неясного за походженням прізвиська.

Затірка – відапелятивне прізвище, пор. укр. *затірка* 'різновид мучної страви' (Грінченко 2, 107), діал. *затирка* 'страва з борошна' (Аркушин 177).

Капустенко < прізвиська *Капуста*.

Карп'юк < ОІ *Карпо* (Трійняк 167).

Кирилюк < ОІ *Кирило* (Трійняк 173).

Корнійчук < ОІ *Корній* (Трійняк 181).

Кравчук < прізвиська *Кравець* чи апелятива *кравчук* ‘учень кравця’ (Білецький-Носенко 195).

Лебедюк < прізвиська *Лебідь* < апелятива *лѣбідь* ‘назва птаха’ (Грінченко 1, 349).

Левчук < ОІ *Левко* (Трійняк 191).

Лисюк < прізвиська *Лис*, *Лисий*.

Літвінцов – патронім на -ов від *Літвінец* (рос. *Литвинец*).

Мазнюк < прізвиська *Мазня*.

Майданюк < прізвиська *Майдан* < багатозначного апелятива *майдан* (Грінченко 2, 398).

Мартинюк < ОІ *Мартин* (Трійняк 217).

Марцелюк < ОІ *Маркел*, *Марцел* (Трійняк 215, 219).

Меленчук < ОІ *Мелень* < *Мелентій* (Трійняк 224).

Мельник < апелятива *мѣльник* ‘млинар’ (Грінченко 2, 416).

Михалко < ОІ *Михал* < *Михайло* (Трійняк 237).

Михальчук < ОІ *Михал*, *Михаль* < *Михайло* (Трійняк 236–239).

Момот < ОІ *Мамант* < грецьк. імені *Μαμας*, род. відм. *Μαμαντος* (Трійняк 208). На Волині відомі варіанти цього прізвища – *Мамонт*, *Момонт* (СППЗУ 245, 264).

Онищук < ОІ *Онисько* чи *Онисим* (Трійняк 271).

Павлюк < ОІ *Павел*, *Павло* (Трійняк 277–278).

Панасюк < ОІ *Панас* < (Трійняк 282).

Пащук < ОІ *Пасько* < *Пасикрат* (Трійняк 289).

Піддубний < прикметника *піддубний* ‘той, хто живе під дубами’.

Попович – похідне від апелятива *попóвич* ‘син попа’.

Прокопович < ОІ *Прокоп* (*Прокіп*, *Прокопій*).

Романюк < ОІ *Роман* (Трійняк 315).

Савчук < ОІ *Савка* < *Сава* (Трійняк 319).

Сахан – < ОІ *Сахан(ь)* < *Софон* (Трійняк 344–345).

Случик < а) вуличного прізвиська *Слук*, *Слука* < апелятива *слук*, *слука*. Пор., напр., укр. *слукá* ‘вальдшнеп, *Scolopax rusticola* L.’, рос. діал. *слúка*, блр. діал. *слукá* ‘т. с.’ з відповідниками в інших слов’янських мовах. Див. (ЕСУМ 5, 310) + суфікс -ик; б) із апелятива *случик* < *слук*.

Снитюк < прізвиська *Сніт* < апелятива діал. *сніт* ‘колода, обрубок’ (Грінченко 4, 162)

Соколець < а) похідне з суфіксом -ець (назва жителя-переселенця) від ойконіма *Сокіл*; б) похідне від апелятива *соколéць* зменш. від *сокіл* ‘назва птаха’ (Грінченко 4, 165).

Сопонюк < ОІ *Сопон* (*Софон*). Див. (Трійняк 344).

Сосинець. Неясно. Можливо, а) похідне з демінутивним суфіксом *-ець* від канонічного імені *Сасоній* чи *Соссій* (*Сосс*) (Трійняк 324, 343) або б) дериват від *сосинець* – назва жителя / переселенця із населеного пункту *Сосин*.

Стрільчук < прізвиська *Стрілець* < апелятива *стрілэць* ‘стрілок, мисливець’ (Грінченко 4, 217).

Устимчук < ОІ *Устим*, *Устин* (Трійняк 369).

Харчук < ОІ *Харко* < *Харитон* (Трійняк 398).

Ходорчук < ОІ *Ходор* < *Федір* (Трійняк 374).

Чепелюк < прізвиська *Чепель* < діал. *чэпель* ‘ніж із відламаним кінцем’ (Грінченко 4, 451).

Чилій. Варіант *Челій*, *Чолій* (СППЗУ 429, 434). Неясно. Можливо, похідне на *-ій* від прізвиська *Чело* (*Чоло*).

Шевчук < прізвиська *Швець* або апелятива *шевчук* ‘учень шевця, помічник шевця’ (Грінченко 4, 490).

Шульгач < прізвиська *Шульга* < діал. *шульга* ‘лівша’.

Яворський < *Явора* (село, Львівська область).

Ярмолюк < ОІ *Ярмолай* < *Єрмолай* (Трійняк 133).

Ясенчук < прізвиська *Ясен* < *ясен* ‘назва дерева *Fraxinus L.*’ (ЕСУМ 6, 554).